

Een luxueuze gevangenis

Negenenvijftig wagons, zoveel spoorweg-materieel was er nodig om zijn bezittingen te vervoeren naar een nieuwe woonplaats. En zijn onderkomen was bij lange na niet groot genoeg om het allemaal kwijt te kunnen. Gelukkig maar, want de protserige indruk, die het gedeelte van de inventaris maakt dat wel te zien is, stemt al weëg genoeg. Dat neemt echter niet weg dat een bezoek aan het ballingsoord van de laatste keizer van Duitsland, Wilhelm II, in het Utrechtse Doorn zeker de moeite waard is.

De voorgeschiedenis is bekend: in het Belgische Spa krijgt Wilhelm op 9 november 1918 van een van zijn maarschalken, Von Hindenburg, te horen dat zijn positie onhoudbaar is geworden. In Berlijn is de republiek uitgeroepen en de legerleiding is van mening dat de man van wie men zei dat 'hij de bruid wilde zijn op iedere bruiloft en het lijk op elke begrafenis' beter zijn heil kon zoeken in het buitenland.

Veel keus had de keizer niet. In een aantal landen werd Wilhelm II (1859-1941) gezien als een oorlogsmisdadiger, die niet meer of minder verdiende dan de strop. 'Hang the Kaiser', schreeuwde zelfs de kop van een Engelse krant.

En zo meldde zich aan de grens bij het Limburgse Eijsden een wel zeer hooggeplaatste asielzoeker met een wel zeer nederig verzoek: de entree in een land waarvan hij, in een koninklijk onderonsje met zijn nichtje Wilhelmina, eens had gezegd dat het maar beter kon samengaan met het Keizerrijk.

Aanvankelijk was hij te gast in Amerongen, maar vanaf 1920 beschikte hij over zijn eigen domein in Doorn, waar hij leefde in een wereld waar menig een hem voorhiel dat eens een terugkeer naar Duitsland mogelijk was. Hij overleed echter in Nederland en werd in een bescheiden mausoleum in zijn eigen tuin begraven. Volgens zijn laatste wil mag zijn stoffelijk overschot pas weer naar Duitsland worden overgebracht, als daar de monarchie is hersteld.

Vernielzucht

Via een poortgebouw betreedt men een immense tuin die is aangelegd in Engelse landschapstijl. Hier verheffen zich de majestueuze eiken en beuken welke de kaal-slag, die de keizer tijdens zijn verblijf aanrichtte, hebben overleefd. Het omzagen van bomen leek hem namelijk een uitstekende

lichaamsoefening. Dat was natuurlijk ook zo, maar het dreef de plaatselijke boswachter wel tot wanhoop. Naast het mausoleum vinden we in de tuin ook nog de graven van de honden, die hem tijdens zijn verblijf gezelschap hebben gehouden, alsmede het rosarium dat de keizer, misschien wel ter compensatie van zijn vernielzucht, de bevolking van Doorn ten geschenke deed. Het heette, heel verrassend, 'Kaiser Wilhelm Rosarium'.

Volgens de overlevering werd de majesteit ter plaatste op handen gedragen. Gezien 'Neerlands geestesmerk' zal dat vooral wel iets te maken hebben gehad met de stimulatie van de regionale economie die zo'n betrekkelijk grote hofhouding met zich meebracht.

Eenmaal binnen wordt je onwillekeurig overvallen door het gevoel dat je indringer bent in iemands privé-vertrekken en dat je de voormalige 'Admiraal van de Atlantische Oceaan' zo tegen het lijf kan lopen.

Je passeert een welgedekte tafel waarvan menig gast met een knorrende maag weer opstond. De keizer was namelijk een zeer bescheiden eter. Als hij geen trek had liet hij de opgediende spijsen onmiddellijk weer van tafel halen, zodat gasten met een gezonde spijsvertering in het hotel tegenover het paleis hun schade moesten inhalen.

Opvallend is ook de kast met uniformen, waarvan slechts een fractie is te bewonderen. Zoals in het artikel over Wilhelm II hiervoor is te lezen, leidde dat maar al te vaak tot de conclusie dat hij uniformgek was, maar dat is te gemakkelijk. Elk Duits regiment bezat een eigen tenue en als Wilhelm zo'n legeronderdeel bezocht, droeg hij vanzelfsprekend het bijpassende toilet. De bezoeker moet wel acht slaan op de korte linkermouwen. Die herinneren eraan dat Wilhelm ter wereld kwam na een uiterst moeizame bevalling, waarbij voor het leven van zowel moeder als kind werd gevreesd. Het had tot gevolg dat hij zijn leven lang heeft getoed met een gehandicapte linkerarm, die bovendien niet volgroeid raakte. De gids kan indringend vertellen over de diverse, uiterst pijnlijke, therapieën die op de jonge monarch zijn uitgeprobeerd.

Zadel als zetel

Een beetje lachwekkend is de studeerkamer en dan vooral de 'bureaustoel'. Die was namelijk gemaakt van een paardenzadel teneinde de majesteit te dwingen tot een

Kasteel Huis Doorn

Langbroekerweg 10

Openingstijden: Van 15 maart tot en met 31 oktober: Di t/m Za van 10.00 - 17.00 uur. Zondag van 13.00-17.00 uur. Entree € 5,- per persoon, kinderen van 6-15 jaar € 1,-.

Met museumjaarkaart gratis

correcte zithouding. Zijn Spartaanse levenshouding, die zo vroeg in zijn leven begon, heeft hij dus nooit losgelaten. Verder is ons een inkijkje vergund in de badkamer, het toilet, de keuken en zelfs de slaapkamer van het imperiale echtpaar.

In de salon moet je moeite doen de schemerlamp van Delfts aardewerk niet omver te lopen. Het is een geschenk van Koningin Wilhelmina, die overigens nooit in Doorn op bezoek is geweest. Zij duldde slechts de aanwezigheid van de uitgeweken vorst in Nederland, die overigens ook de titel van Prins van Oranje mocht voeren. De koningin nam hem zijn vlucht uit zijn vaderland namelijk zeer kwalijk: een echte keizer liet zijn volk niet in de steek. Zoals wij weten liet Wilhelmina in de meidagen van 1940 zien hoe het wel moest.

Overigens zou zij - naar verluidt - na de oorlog de bewuste lamp hebben teruggeëist. Dat is dus niet gelukt. En dat had vooral te maken met het feit dat Huis Doorn, inclusief de inventaris, in die tijd als vijandelijk vermogen door de Nederlandse staat werd geconfisqueerd. Zijn voorname bewoner was toen al overleden. Op 1 maart 1941 werd Wilhelm namelijk tijdens het houtzagen getroffen door een beroerte. Na een tijdelijke vooruitgang volgde een terugslag. Op 4 juni overleed de voormalige Duitse keizer en koning van Pruisen op tweentachtigjarige leeftijd.

Ondanks zijn verzoek om een eenvoudige plichtigheid werd de begrafenis een militaire aangelegenheid waarbij de Duitse bezetter toonde dat hiermee een oude orde was heengegaan en daarvoor een nieuwe in de plaats was gekomen.

Huis Doorn biedt ons de gelegenheid nog even in dat tijdperk te dwalen. Ik zou zeggen: neem die gelegenheid te baat, al was het alleen maar voor die vele tientallen vrijwilligers die er zoveel tijd en energie in steken.

Ger van der Drift